

Елс де Хрун (Els de Groen)

е холандска писателка и депутат от групата на зелените в Европейския парламент. Тя е член на комисията за граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи, на комисията по петиции и на **съвместния парламентарен комитет ЕС-България**.

Книгите на Елс де Хрун са преведени 19 пъти на 10 езика и от тях са продадени 1 700 000 екземпляра. Първата ѝ книга излиза през 1975.

През 1984 Елс де Хрун се запознава с руския писател-дисидент Едуард Успенски и двамата написват книга за деца, посрещната изключително враждебно от съветските власти. "Het jaar van het goede kind" ("Годината на доброто дете") все пак излиза и в СССР веднага я обявяват за "противодържавна пропагандна литература". По време на перестройката книгата достига милионен тираж, получава наградата "Аркадий Гайдар" за детска литература и по нея е направен игрален филм.

За Елс де Хрун Балканите са интересен кръстопът на култури и религии. Пътува непрекъснато, изследва проблемите лично и на място. Обича да живее сред хората в селищата, които посещава, за да добие директна, нефилтрирана представа за културата им. Повечето от темите на новите ѝ книги са свързани с балканските страни. През 2006 година престои да излезе новият роман на Елс де Хрун, свързан с корупция и злоупотреби с европейските субсидии, предназначени уж за ромското малцинство в България. И едва ли някой у нас ще се учуди, че в центъра на това отново стоят бивши комунистически кадри.

Повече за Елс де Хрун може да прочетете на личната ѝ страница:

www.elsdegroen.nl

Елс де Хрун: Корупцията подкопава обществото

*Проблемът не е
в малцинствата,
а в наличието
на мафия*

- Преди всичко как се чувствате - по-скоро политик или по-скоро писател?

- Официално съм политик, но откакто (вече повече от година) съм в Европейския парламент, знам, че никога няма да изоставя писателската си природа. Културата и политиката са два отделни свята. Аз попаднах в политиката поради ангажираността на моите книги. Но колко ангажираност има в политиката?

Властта, кариеризмът и суетността често играят по-важна роля от етиката и отговорността. Не мога да кажа лоша дума за парламентаристите, които работят по 80 и повече часа седмично и то от цялата си душа и сърце, но какво кара останалите да гласуват "за" или "против"? От друга страна не бих искала да идеализирам и света на писателите. И там има много суета. Понякога си мисля, че хората в богатите страни, каквато е моята, сякаш не осъзнават достатъчно добре какво означава свобода и добруване. Те чувстват несправедливостта в света, но откупват своето скрито чувство за вина като подпомагат една или друга благотворителна акция и с това се свършва. Като писател аз напомням непрекъснато за бедността в Източна Европа. Четяха моите книги, защото са увлекателни. Но какво от това? Корупцията се увеличи и Източна Европа обедня още повече.

- Колко лица има корупцията? Може ли да посочите някои от тях?

- Съществува т.нар. "обикновена" пошла корупция, която се върти единствено около парите, т.е. обогатяването за собствена сметка. Тя се среща и при милионери, и при обикновени граждани. Последните се извиняват с това, че трябва да се хранят и да отопляват къщите си. Колкото повече нараства обедняването, толкова повече хората са склонни да се оставят да бъдат подкупени. Някои получават пари за мълчанието си, други продават гласа си по време на изборни кампании. Макар и разбираемо, това е едно лошо развитие на нещата.

Едрата корупция - на ниво ръководители на държави, предприятия и неправителствени ръководители - трябва да се определи като престъпна. Тя подкопава обществото като изпраща постоянно големи потоци пари на едни и същи хора или организации, при което парите не достигат до истинското си предназначение или целева група. От това страдат важни сектори като образованието и жилищния проблем (но всъщност цялата страна). За жалост тази едра корупция често започва на Запад, който освен това в много малка степен контролира за какво точно се изразходват парите от субсидиите.

Една друга форма на корупция може да бъде наречена манипулация. Това става, ако чрез корупция съзнателно се направи така, че цялото население или една част от него се държи бедно и зависимо, като по този начин се създават етнически напрежения и нестабилност. Преди петнадесет години положението в България беше по-добро, отколкото е сега, въпреки финансовата помощ, която страната междувременно получи. Причината за това може да се крие и в прибързано извършената приватизация, но и в корупцията с пари, предоставени уж за развитие на страната. Злоупотребата с последното се превърна в традиция и е метод да се контролира страната от определени среди. Не всеки на Изток, и разбира се също и на Запад, е привърженик на просперираща и демократична България.

- Разбира ли се на Запад, че социалдемократията в техните собствени страни е нещо съвсем различно от т.нар. социалдемократически или социалистически партии в бившите комунистически страни?

- Не, не съвсем. Способността за съпричастие определено не е най-силната страна на много западни страни. Не може да се разбере, че 50 години комуни-

зъм не могат да не оставят следи. От друга страна и Изтокът често има грешна представа за Запада.

- Как според вас протича диалога между Изтока и Запада?

- Не достатъчно добре, макар че не можеш да поставиш всички страни под един знаменател. Да вземем например Албания, която беше изцяло изолирана и имаше контакти единствено с Китай. В Унгария и Чехия ситуацията беше по-добра, дисидентското движение - по-силно. В България хората живееха в желязната хватка на Държавна сигурност и под зоркото око на Москва. В бивша Югославия за жалост имаше диктатура, но поради свободния туризъм бяха налице много контакти със Запада. И все пак, въпреки всички тези различия в бившите комунистически страни, те сега трябва да решават общи проблеми: безработица, национализъм и положението на малцинствата, което е плачевно.

- Вие сте добре запозната със ситуацията в бивша Югославия, което проличава и от Вашата книга "Моите съседи, моите врагове". До каква степен може да се сравнява национализмът, който сега надига глава в България, имайки предвид например новата партия Атака, с този в бивша Югославия?

- В Босна в момента има три конституционно установени групи: босненци, хървати и сърби. На малцинствата (като турци и роми) не им е разрешено да обсъждат собствените си закони! Макар и жители на една и съща държава, тези малцинства нямат същите права, което е неприемливо. Една демокрация не допуска наличието на първа и втора ръка граждани! Ако България иска да се развие и постигне демокрация, то тя трябва да отхвърли идеите на "Атака". "Атака" е продукт на бедността, страха и разочарованието, но също и на парите на имачи власт хора, които финансираха телевизия СКАТ. Сидеров обявява, че положението на България ще се подобри, ако се махнат ромите, евреите и турците. Но проблемът не е в тези набедени за изкупителна жертва групи, а в наличието на мафия. Безсрамна наглост е, че и на Изток, и на Запад работят съвместно с тази мафия.

Какво всъщност искат в Брюксел: проспериращ Европейски съюз с еднакви шансове за всички или предпочитат да бъдат футболна топка между мощни международни групировки с определени интереси. В последния случай ние спо-

койно можем да премахнем Европейския съюз, защото от това няма да произлезе нищо хубаво.

- Проблемът с ромите етнически ли е или социален? Имаха ли ефект помощите на Европейския съюз и доведоха ли те до подобряване на тяхното положение.

- Аз се страхувам, че етническият аспект преобладава и че социалните условия на живот засилват расизма. И на Запад съществува расизъм срещу ромите, така наречения "анти-джипсизъм". Налице са дълбоко вкоренени предразсъдъци, но в богата Холандия те са замаскирани. Въпреки всичко аз съм изплашена от открития и груб език на Атака. Аз смятам, че човек принизява себе си като нарича своите събратя хлебарки. Помощите на Европейския съюз не доведоха до подобряване на положението на ромите в България, тъй като най-голямата част от парите изобщо не достигна предназначението си поради наличие на корупция. На практика тези пари по-скоро станаха причина за влошаване на отношенията между роми и българи, които макар и също толкова бедни, не получиха помощи. Това е един ясен пример за дестабилизиращото действие на корупцията.

- В ръкописа на новата ви книга споделяте, че на друго място често се чувствате повече "у дома си", отколкото в Холандия. "И защо назовавам целия свят с думата "тук", а дома си с "там"? Как се изрази това чувство в България?

- Холандия е страна на разписанията, където всеки спазва уговорените срещи, срокове и правила, което важи и за обикновените човешки взаимоотношения. Но най-хубавите моменти често идват без предварителна уговорка. Сковаността на нашия манталитет прави нашия социален живот беден и ограничава удоволствието от живота. В България и в другите балкански страни хората са по-отворени за непредвидените ситуации: един приятен разговор, спонтанен празник или неочакван гост. Това придава по-голяма значимост на нашия кратък живот и означава повече от понятието "гостоприемност". Аз се надявам, че тези таланти ще обуздаят расизма. Запозната съм с историята на прабългарите, живели преди много векове. Смятам, че от тяхната мъдрост все пак е останало нещо.

Интервю на Даниела Горчева, октомври 2005